

*Віктор
Малахов*

ПЕРШИЙ ПОГЛЯД НА КНИГУ ГАННИ ГОРАК «СОРОК СОРОКІВ»

Горак А. Сорок сороков. — К. : Стилос, 2009. — 365 с.; 32 с. фото.

Книга, про яку йдеться, безперечно, викличе розлогі відгуки; гадаю, знайдуться й ті, хто бажатиме посперечатися з її авторкою. У будь-якому разі, неважко передбачити, що її поява стане помітною подією в житті нашої філософської спільноти. З власного досвіду можу засвідчити, що відірватися від щойно виданих спогадів відомої київської «філософині», доктора наук, професора, яка все життя присвятила справі філософської освіти, важко. Не відриваюся від них, пишучи ці нотатки, і я, — почасти через те, що просто ще не встиг дочитати досить-таки обсяжний том. Проте деякі спостереження можу вже висловити з цілковитою певністю.

Книга Ганни Горак — це справді «сорок сороків», сорок «опусів», на сторінках яких вирує філософське життя Києва II пол. XX ст.; кого тільки з представників нашого преславногo фаху тут не знайдеш! За безпосереднім предметом авторської уваги її природно зіставити з яскравими працями Віталія Табачковського «У пошуках невтраченого часу: (Нариси про творчу спадщину українських філософів — шістдесятників)» (К., 2002), Григорія Тульчинського «Истории по жизни. Опыт персоналогической систематизации» (СПб., 2007) та ін.; загалом, усі вони засвідчують зростаючий рівень спільнотної самосвідомості представників сучасного філософського «корпусу». Відмітною рисою «писання» (див. с. 3) Ганни Горак на цьому тлі уявляється, передусім, безоглядна, морально інспірована відвага авторки, яка не боїться при згадці немилих або й милих її серцю людей вдаватися до характеристик і оцінок різких, визначених, виразних, позбавлених будь-якої розпливчастості.

При такому підході (дарма що Ганна Іванівна щоразу наголошує суб'єктивність свого бачення) легко накликати на себе звинувачення в однобічності; гадаю, що їх і не оминуть — когось безцеремонність авторських суджень (подеколи поза межами такту), обов'язково «дістане». І все ж у цілому ця відважна авторська налаштованість мене, наприклад, тішить: на сьогодні наше шановне товариство ще далеко не втамувало свою потребу у прямотушності і відвертості, а наговорити один одному компліментів ми ще встигнемо. Найдошкульніші, але щирі зауваги не принижують образ тих, хто справді є гідним пошани й любові, — в цьому, зрештою, і переконує книга Г. Горак.

Втім, декілька претензій висловлю і я. Так, всупереч доволі категоричному твердженню авторки щодо В. О. Босенка (див. с. 223), я знаю конкретні випадки, коли він саме «кидався захищати інших»; відчув це, зокрема, на своїй власній долі. Також не можу обійти мовчанням кинуті мимохідь образливі слова на адресу дочки Валерія Олексійовича. Знаючи Женю здавна як свою однокурсницю, я, попри світоглядні розбіжності, глибоко шаную її доброту, самозреченість, її чуйну душу.

З «опусу 3-го» складається враження, що Ганна Іванівна зовсім не помітила своєрідності курсів 1971—1974 років, розгледівши лише когорту «молодих, зубастих, кар'єроорієнтованих... істмат-

чиків» (с. 27). Проте кращі студенти наших курсів справді не переймали істматом. Саме на рубежі нашого покоління відбувся той знаменний розлом всередині самого київського філософського кола, після якого ні про яке повернення до «принципу діяльності» або до «проблеми» сполучення діалектичного і історичного матеріалізму, кажучи всерйоз, не могло вже бути й мови. Була в нас і своя романтика (що чудово обходилося без ідеї комунізму), і свій інтерес до філософії. Роман Ленчовський, Таня Чайка, Костя Жоль, Слава Нес-теренко, Вітя Мейзерський (наш друг і однодумець з істфаку) — всі ми цілком свідомо шукали якихось нових парадигм у філософії, в спілкуванні і житті. Що з того вийшло — судити не нам.

То що ж? Певно, в кожного з причетних до київського філософського середовища знайдуться свої приводи зіставити власні спогади зі спостереженнями Г. Горак, порадити їхньому співзвуччю, здивуватися або й обури-тися. Сама неминучість таких зіставлень *de facto* означає актуалізацію деяких мовчазних, прихованих внутрішніх зв'язків, що поєднують усіх нас як членів великої філософської сім'ї, співпричетних живому духові філософії. В ініціюванні такого дискурсу філософської сім'ї — або, як наполягає Г. Горак, філософського *корпусу* (с. 213) — мені і вбачається головна заслуга авторки.